

Sazhko G.I., Shekhovtsova V.I.
Ukrainian Engineering Pedagogics Academy

FORMING FUNDRAISING SKILLS OF FUTURE ENGINEERS-TEACHERS COMPUTER PROFILE

Summary

Having a sufficiently high theoretical and practical training as part of their future profession, students can not compete in the field of application of their talents because of the lack of skills in promoting their projects and raising funds and material resources to implement them. One way to solve this problem is to develop the students' fundraising skills. The article deals the concept of «fundraising», contain elements of the didactic system of teaching technology fundraising of future engineers-teachers of computer profile through algorithm learning students. Highlighted skills and disciplines in which these skills can be formed.

Keywords: fundraising, fundraising skills, principles learning of fundraising, didactic training system of fundraising.

УДК 37.015.31:37.091.113

РОЛЬ КЕРІВНИКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ В РЕФОРМУВАННІ СИСТЕМИ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Сіягівська І.Ю.
Інститут педагогіки
Національної академії педагогічних наук України

Стаття присвячена ролі управлінської компетентності керівника в реформуванні системи освіти України. Особливу увагу приділено активній позиції керівника як суттєвого чинника у здійсненні освітніх реформ щодо створення умов для самостійної навчальної діяльності учнів старшої школи. Запропоновано критерії та показники визначення рівня організації самостійної навчальної діяльності учнів старшої школи.

Ключові слова: управлінська компетентність керівника, реформи в освіті, загальноосвітній навчальний заклад, самостійна навчальна діяльність, самостійна навчальна діяльність учнів старшої школи.

Постановка проблеми. Сьогодні Україна переживає період активного становлення громадянського суспільства, що передбачає реформування всіх сфер життя, прийняття важливих управлінських рішень, змін світоглядних уявлень громадян, переформатування національного менталітету. Період суперечливий і складний, пов'язаний із пошуком нових шляхів, засобів здійснення перетворень у багатьох галузях. Можна стверджувати, що система загальної середньої освіти продовжує використовувати та намагається модернізувати структуру, що успадкована від СРСР. Протягом 25-тирічного періоду незалежності нашої держави освіта накопичила численні проблеми у всіх своїх ланках.

У першу чергу, реформація торкнулася вищої освіти, у липні 2014 року прийнято новий закон України «Про вищу освіту» [1]. На черзі закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту» тощо.

Наприкінці 2014 року Міністерством освіти і науки України запропоновано на обговорення Концепцію розвитку освіти України на період 2015-2025 років [2]. У контексті даного документу зазначено, що для забезпечення функціонування освіти як основи сталого розвитку країни, виходу її на рівень найбільш розвинених постіндустріальних країн світу необхідно забезпечити створення нових форм організації освітньої діяльності, трансформацію наявних інституцій, організаційних і освітніх практик, технічне пристосування до нових умов існування й діяльності.

Це зумовлює необхідність творчої участі в цьому процесі всіх учасників освітнього процесу, бо від-

сутність ефективних стимулів розвитку та реалізації навчання і виховання учнівської молоді – основні фактори, які заважають утіленню інноваційних ідей, задумів та цільових орієнтацій.

Від нас, як від обізнаних громадян з активною життєвою позицією, вимагається реакція та свідома участь у реальних змінах в освіті:

- перехід на 12-річний термін навчання для отримання повної загальної середньої освіти;
- перехід з одного рівня освіти на інший із застосуванням зовнішнього незалежного оцінювання;
- запровадження з 2018 року обов'язкову багаторівневу сертифікацію випускників старшої школи з іноземних мов та комп'ютерних компетенцій;
- пропозиція вчителям старшої школи самостійно визначати місце підвищення кваліфікації та способи її реалізації. Позиція автора – підтримати дані нововведення. Проте, для їх впровадження необхідно розпочати з головного: рамкового Закону України «Про освіту» і нової редакції Закону України «Про загальну середню освіту» [2].

Суттєвим чинником у здійсненні реформ є активна позиція керівника загальноосвітнього навчального закладу. У межах його компетенції є не тільки правильне донесення до відома педагогічного, батьківського та учнівського колективів цілей, задач, очікуваних результатів майбутніх змін, а й забезпечення зворотного зв'язку. Управління є тим важелем, тією рушійною силою, яка націлена на активізацію особистості шляхом створення найкращих умов для прояву і розвитку її інноваційного потенціалу. Для цього керівнику закладу осві-

ти потрібно орієнтуватися у різноманітті сучасних управлінських ідей, вивчати і успішно застосовувати досягнення науки і перспективного педагогічного досвіду, організувати перетворювальну діяльність. Вищевикладені властивості керівника є складовими управлінської компетентності.

Аналіз останніх досліджень з проблеми професіоналізму та професійної компетентності свідчить, що даному питанню присвячені праці О. Атласова, Л. Берестова С. Бондирева, Т. Браже, Ю. Варданяна, В. Воронцова, І. Зимньої, І. Ісаєва, І. Колесникова, Є. Климова, Н. Кузьміна, Н. Лобанова, А. Маркової, Л. Мітіна, А. Міщенко, Є. Павлютенкова, Н. Переломова, О. Попова, Н. Пряжнікова, В. Сластєніна, Т. Шадріна, Т. Шамова, А. Щербакова та ін.

Вимоги до управлінської компетентності спеціалістів постійно зростають, про що свідчать проведені дослідження В. Андрущенко, С. Батишева, Л. Ващенко, Л. Даниленко, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, М. Захарова, І. Зязюна, А. Калініна, В. Кремєня, Ю. Конаржевського, А. Новикова, В. Олійника, С. Павлютенкова, В. Пікельна, М. Поташника.

Метою даної статті є визначення ролі керівника загальноосвітнього закладу в реформуванні системи освіти на засадах створення умов для самостійної навчальної діяльності учнів старшої школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Багатозначність самого поняття «управлінська компетентність» знаходить своє відображення у неоднозначності тлумачення змісту різних її словосполучень у тому числі «управлінська культура», «професійна майстерність», «професійна компетентність».

Хуторський А.В. дав таке визначення управлінської компетентності керівника: «Це сукупність особистісних якостей керівника, де розкривається зміст даної властивості особистості з позиції сучасної управлінської, педагогічної діяльності керівника освітнього закладу» [5]. Тобто майстерність управління полягає в умінні обирати найбільш ефективні методи управління для даного конкретного моменту часу і обставин, що склалися управлінської діяльності. Управлінська компетентність керівника освітньої установи є готовність і здатність керівника освітньої установи виділяти, точно формулювати, цілісно й глибоко аналізувати проблеми навчального закладу і знаходити з більшого числа альтернативних підходів до їх вирішення найбільш доцільний і ефективний щодо конкретної ситуації.

Схематично це представлено на рис. 1. Рисунок дозволяє також наочно уявити складові управлінської компетентності керівника освітнього закладу. Рисунок також підтверджує думку про те, що інтегральним критерієм професійної майстерності керівника освітньої установи є управлінська компетентність.

Багато досліджень з управлінської компетентності присвячено проблемі професіоналізму управлінців та керівників. Треба відмітити, що достатньо мірою досліджені структура, функції й етапи управління. Разом з тим серйозним питанням, яке потребує вирішення є визначення управлінської компетентності як необхідної складової професійної компетентності сучасного фахівця, а також проблема формування управлінської компетентності майбутніх фахівців для ефективної організації самостійної навчальної діяльності учнів старшої школи.

Професійна управлінська компетентність у сучасній науці розглядається як сукупність особистісних можливостей посадової особи, її кваліфікаційні знання, досвід, що дають змогу брати участь у виробленні певного кола рішень або самостійно вирішувати певні питання завдяки наявності відповідних знань і навичок. До психологічних особливостей

особистості й професійної діяльності, які визначають рівень його управлінської компетентності, зараховують уміння створити ефективну управлінську команду; здатність бачити перспективи розвитку своєї діяльності й самому їх визначити; швидке реагування на зміну ситуації; самостійність і винахідливість у прийнятті управлінських рішень; установку на розвиток організації; творчу активність і здатність до нововведень; рішучість і динамічність у своїх вчинках і думках (В. Бондар, М. Грішина, Л. Даниленко, Г. Єльнікова, В. Пікельна та ін.).

Рис. 1. Складові управлінської компетентності керівника навчального закладу за Хуторським А.В.

Російський дослідник А. Новиков включає в структуру управлінської компетентності знання іноземних мов, володіння комп'ютером, екологічні та економічні знання, маркетинг, захист інтелектуальної власності. Він також визначає такі якості особистості, як самостійність дій, творчий підхід до будь-якої справи, готовність постійно оновлювати знання, гнучкість розуму, уміння вести діалог, співпрацювати в колективі [8]. Автор поділяє дану точку зору, але додає, що найважливішим є наявність високих моральних якостей.

Спираючись на дослідження В. Кривоносової можна стверджувати, що професійна компетентність керівника закладу складається з наступних компонентів:

- управлінська компетентність: наявність професійних знань та практичного досвіду в сфері управління навчальним закладом, організації колективної навчально-виховної, методичної та суспільної діяльності.

- економічна компетентність: наявність економічних знань, вмінь користуватися економічними методами керівництва;

- наукова компетентність: наявність у керівника навчального закладу знань у відповідних сферах науки, здатність до організації наукових досліджень, досвід самостійної науково-дослідницької праці;

- педагогічна компетентність: наявність педагогічних знань та вмінь, досвід педагогічної діяльності;

- правова компетентність: знання господарського, трудового та інших видів законів, нормативно-правових основ функціонування та розвитку системи освіти, досвід та вмінь використовувати ці знання [3].

Встановлено, що головним критерієм професійної майстерності сучасного керівника освітньої установи є управлінська компетентність.

Отже, підвищення професіоналізму управлінської компетентності керівника загальноосвітнього навчального закладу в сучасних умовах стає важливою умовою успішності інноваційних процесів в освіті.

У здійсненні освітніх реформ для керівника загальноосвітнього навчального закладу важливим є створити умови для організації освітнього процесу взагалі і самостійної навчальної діяльності учнів старшої школи зокрема. Самостійна навчальна діяльність учнів є найбільш бажаним наслідком правильно організованої роботи в школі. Самостійна навчальна діяльність учня – набагато ширше поняття, ніж просто домашня робота, яка полягає у виконанні завдань, даних учителем додому для підготовки до наступного уроку, і повинна розглядатися вчителем як самостійна, вища форма навчальної діяльності учнів, без освоєння якої неможливо досягти кінцевої мети навчання в школі – закласти, виховати в учнів звичку до самоосвіти та самовдосконалення протягом усього життя, тобто ключову компетентність – вміння вчитися.

Самостійна навчальна діяльність повинна бути усвідомлена учнем як вільна за вибором внутрішньо мотивована діяльність. Вона передбачає виконання учнем низки дій, а саме: усвідомлення мети своєї діяльності, визначення особистісного значення навчальних завдань, підпорядкування їх вирішенню інших інтересів і форм зайнятості, самоорганізацію в розподілі навчальних дій у часі, самоконтроль тощо. Істинно самостійна навчальна діяльність учня можлива тоді, коли в учня виникає потреба дізнатись або засвоїти щось нове, невідоме, важливе для нього.

У зв'язку з цим самостійна робота учнів набуває все більш важливого значення як основна організаційна форма здійснення самостійної навчальної діяльності учнівської молоді. Цій проблемі протягом тривалого часу приділяється увага в літературі з педагогіки, психології й методики викладання окремих предметів. Можна сказати, що тема самостійної навчальної діяльності учнів є однією з найважливіших і широко обговорюваних проблем навчання в дидактиці.

Як зазначає О. Малихін змістом навчальної діяльності виступають теоретичні знання, які, у свою чергу, визначаються як єдність змістового абстрагування, узагальнення й теоретичних понять. А головним результатом навчальної діяльності є формування в тих хто навчається, теоретичної свідомості й мислення. Саме від сформованості теоретичного мислення, що приходить на зміну мисленню емпіричному, залежить характер усіх знань, які набуваються в ході подальшого навчання. Формування ж теоретичного мислення потребує спеціальних педагогічних прийомів і способів побудови навчальної діяльності [4].

Процес організації самостійної навчальної діяльності учнів реалізовується в залежності від їх готовності до самоосвіти в цілому. Загальновизнане поняття «самоосвіта» означає освіту, що, на думку В. Чайки, «набувається у процесі самостійної роботи без проходження систематичного курсу навчання в стаціонарному навчальному закладі. До основних засобів самоосвіти належать: самостійне опрацювання літератури, робота з комп'ютером, засоби масової інформації, самонавчання. Самоосвіта сприяє поглибленню, розширенню та більш міцному засвоєнню знань» [7, с. 11].

Аналіз психолого-педагогічної літератури, використання різнобічних методів дослідження, спи-

раючись на власний управлінський та педагогічний досвід дозволив зробити висновок, що від керівника загальноосвітнього навчального закладу залежить створення умов для організації самостійної навчальної діяльності учнів. Ми виділяємо такі критерії як: науково-методичне, навчально-методичне, інформаційно-технічне забезпечення та рівень використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Основними показниками вбачаємо доцільним виділити:

- науково-методичне забезпечення (теоретичні знання педагогічних працівників щодо організації самостійної навчальної діяльності, функціонування наукового товариства);

- навчально-методичне забезпечення (забезпеченість учнів та педагогічних працівників навчальною літературою та фаховими періодичними виданнями для самостійної навчальної діяльності; участь педагогів у конференціях, семінарах та інших методичних заходах з питань самостійної навчальної діяльності);

- інформаційно-технічне забезпечення (забезпеченість навчально-виховного процесу комп'ютерами, що можуть використовуватися для самостійної навчальної діяльності; доступ закладу до мережі Інтернет);

- рівень використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі (володіння педагогічними працівниками комп'ютерними програмами для здійснення навчально-виховного процесу в частині організації самостійної навчальної діяльності; використання педагогічними працівниками проектних технологій навчання, що передбачають самостійну навчальну діяльність).

За яскравістю прояву зазначених критеріїв та показників можна визначати рівні управлінської компетентності керівника загальноосвітнього навчального закладу. Крім того, цікавого висновку дійшла В. Ягоднікова, яка статистично довела достовірність зв'язку успішності навчання з рівнем управлінської компетентності [8].

За таких підходів можна зробити **висновок**, що професійна управлінська компетентність керівника загальноосвітнього навчального закладу є складним структурним утворенням, тобто складною компетентністю, яка розпадається на більш дрібні, специфічні компоненти. З урахуванням сучасних наукових надбань управлінська компетентність керівника загальноосвітнього навчального закладу розуміється як інтегральна здібність зрілої особистості будувати свій поступальний професійний розвиток з постійним ускладненням завдань і зростанням рівнів досягнень. Це найбільш повно мобілізує внутрішні ресурси керівника щодо їх оптимальної реалізації в конкретних умовах управлінської діяльності.

Управлінська компетентність – знання форм та методів управління школою, висока методологічна культура. На переконання автора, зростання професійної компетентності керівників навчальних закладів можливе лише за умови спільної роботи органів управління освітою, методичної, психологічної служб, керівників закладів освіти. На сучасному етапі розвитку освіти керівники навчальних закладів мають опанувати позицію суб'єкта діяльності, бути активними учасниками реформування освіти.

Право керувати – високе право і його треба заслужити високим професіоналізмом, належним рівнем культури, чесною і самовідданою працею.

Список літератури:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII // Електронний ресурс: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Концепція розвитку освіти України на період 2015-2025 років. //Електронний ресурс. <http://old.mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>
3. Кривоносова В. А. Професійна (управлінська) компетентність керівника вищого навчального закладу як складова якісного управління вищим навчальним закладом / В. А. Кривоносова // [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://alma-mater.luguniv.edu.ua/magazines/elect_v/NN15/11kvavnz.pdf
4. Малихін О. В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів: теоретико-методологічний аспект / Олександр Володимирович Малихін. – Кривий Ріг: «Видавничий дім», 2009. – 306 с.
5. Хуторской А. В. Компетенции в образовании: опыт проектирования: сб. научных трудов / Под ред. А. В. Хуторского. – М.: Научно-внедренческое предприятие «ИНЭК», 2007. – 327 с.
6. Шаласва В., Іщенко І. Соціальне замовлення і діалог процесів. Організація роботи керівників навчальних закладів із проблеми формування професійної компетентності // Управління освітою. – 2007. – № 18. – С. 3-6.
7. Чайка В. М. Основи дидактики: Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: навч. посіб. / Володимир Мирославо-вич Чайка. – Тернопіль: Астон, 2002. – 244 с.
8. Ягоднікова В. В. Формування управлінської компетентності в умовах професійно-креативного середовища ВНЗ // Електронний ресурс http://www.rusnauka.com/28_OINXXI_2010/Pedagogica/72526.doc.htm

Синяговская И.Ю.

Институт педагогики

Национальной академии педагогических наук Украины

РОЛЬ РУКОВОДИТЕЛЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО УЧРЕЖДЕНИЯ В РЕФОРМИРОВАНИИ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ НА ОСНОВЕ СОЗДАНИЯ УСЛОВИЙ ДЛЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ СТАРШИХ КЛАССОВ

Аннотация

Статья посвящена роли управленческой компетентности руководителя в реформировании системы образования Украины. Особое внимание уделено активной позиции руководителя как существенного фактора в реализации образовательных реформ относительно создания условий для самостоятельной учебной деятельности учащихся старшей школы. Предложены критерии и показатели определения уровня организации самостоятельной учебной деятельности учеников старшей школы.

Ключевые слова: управленческая компетентность руководителя, реформы в образовании, общеобразовательное учебное учреждение, самостоятельная учебная деятельность, самостоятельная учебная деятельность учащихся старшей школы.

Siniahovska I.Yu.

Institute of Pedagogy

National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

THE ROLE OF THE HEAD'S SECONDARY EDUCATIONAL ESTABLISHMENT IN EDUCATIONAL REFORMS IMPLEMENTATION IN TERMS OF ESTABLISHING CERTAIN CONDITIONS FOR HIGH SCHOOL STUDENTS' INDEPENDENT EDUCATIONAL ACTIVITIES

Summary

The article covers the issues of the head's administrating competence significance in the system of education in Ukraine. The head's proactive approach as an integral factor in educational reforms implementation in terms of establishing certain conditions for high school students' independent educational activities has been thoroughly focused on. The criteria and rates for the level of secondary high school students' independent educational activities estimation have been also submitted.

Keywords: head's administrating competence, educational reforms, secondary educational establishment, independent educational activity, the high school's students independent educational activity.